

„EDINOST“

izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob torkih, četrkih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ „ 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč., izven Trsta po 3 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslovo z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vai dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo ulica Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprta reklama cije se prosto postajata.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V ednosti je moč“.

K odnošajem v Istri.

O tužnih odnošajih v Istri izrečeno in napisano je bilo v zadnjih desetih letih toliko, da je skoro ni druge pokrajine v monarhiji, o koji bi se bilo toliko govorilo.

Naši poslanci v državnem zboru na Dunaju in naša narodna glasila iznesla so toliko gradiva na svetlo v pojasnjenje in spoznanje teh odnošajev, da ne more biti nijedne osebe, ki se zanima za javne posle v monarhiji, koja bi mogla reči, da so ti odnošaji zdravi, redni, ustavni.

Vladajočim krogom v Trstu in na Dunaju morajo biti poznani ti odnošaji tudi v podrobnostih, kajti ni mogoče, da bi se jih bilo ni malo doteknilo klicanje narodnih zastopnikov in ker si ne moremo misliti, da bi jih ne obveščali točno o dogodkih v Istri podrejeni jim politički služabniki.

Narodni naši nasprotniki postopajo v Istri, žalibog, še vedno tako, kakor da ni nobene oblasti nad njimi in kakor da je večina prebivalstva obsojena, da jim mora služiti in robovati na veke.

V tej misli postajajo oni drzoviteji od dne do dne, izzivaje brezobzirno tako oblasti kakor tudi hrvatsko-slovensko večino prebivalstva te pokrajine.

Novih dokazov za to trditev dobili smo zopet v dveh najnovijih dogodkih v Istri, o kojima so te dni obširno poročali italijanski lažiliberálni listovi Istre, seveda izpušivši ono, kar bi jih moglo kompromitirati pred vladajočimi krogi na Dunaju.

Evo vam vso stvar:

I. Dne 30. maja došlo je v slavni Poreč kakih petnajst pitomcev gospodarske šole iz Conegliana v Italiji. Te gojence je spremljala pectorica profesorjev in med poslednjimi bil je tudi profesor rečene šole.

To društvo so pričakovali in vsprejeli na „molu“ v Poreču z vsemi častmi in tako, kakor da je šlo za prihod visokih dostojanstvenikov ali kakega inozemskega poslanstva.

PODLISTEK.

Našel ga je!

Humoreska; češki spisal I. Holiha; prevel I. P. (Konoc.)

Upnik igral je se svojim dolžnikom karte ter izgubil tri goldinarje. . .

Druzega dne popoludne. . . Tri je že ura, a njega ni. . . Tedaj bil je že gospod oficijal popolnoma prepričan, da mu Petelinček neče povrniti dolžne svote. Istega dne vrnila se je ravno njegova gospa s kmetov; soprogu bilo je že na jeziku, da ji vse razodene, ko je vprašala po gosp. Petelinčku.

„V Franciji je“, rekel je konečno. „Znaš, da naju obiše, ko se vrne. . .“

Toda od te dobe začel je upnik zasledovati in preganjati svoje dolžnika. Skoro vsaki drugi dan srečal ga je v kaki drugi ulici, toda vedno v takem trenutku, da ni mogel spregovoriti z njim.

„Tega denarja ne dobim več nazaj“, rekel je gospod oficijal; vendar je imel še malo nade, da se mu posreči vjeti — drugače ga že ni nazival — tatú. Nečega dne prišla pa je mati njegove soproge.

Tašča! Gospod oficijal bal se je že tega imena samega, kaj pa šele osebe, kateri je šlo! Bila je postavna, odločna dama — kratko: tip tašče. . .

Župan mesta poreškega z nekajimi poslanci, ravnateljstvo deželnega gospodarskega zavoda in čieni deželnega odbora predstavili so se gostom iz Italije že na „molu“, od koder so jih spremili v mesto. Meščanstvo se je pridružilo prvacom, veselo vsklikaje Hkratu je bila prirejena svečana gostija v deželnem gospodarskem zavodu. Tu se je pozdravljalo in nazdravljalo medsebojno. Prečitali so tudi pozdravni brzojav nenavzočega deželnega glavarja. Potem so spremljali goste po vsem mestu omenjeni predstavitelji mesta in dežele.

V nedeljo so priredili gostom v istem zavodu drugo gostijo, na koji so sodelovale vse oblasti, izvemši cerkveno in političko. Popoludne je priredila mestna godba gostom sijajen koncert na trgu. Za ponedeljek je bila napovedana svečana gostija v gledališčnih prostorih — zopet gostom iz Italije v čast. Pogostiteljem je imelo biti to pot mesto poreško. Na gostijo je bilo povabljenih 80 oseb — vsi prvaki in uglednejši meščani Poreča. Italijanski gosti, obzirnejši in previdnejši nego-li njih pogoščevalci, odklonili so povabilo na lep način, izjavivši, da jim je italijanska vlada strogo zaukazala, da morajo odkloniti vsako povabilo, ki bi utegnilo dati povod kaki demonstraciji. Poreški prvaki sicer niso bili zadovoljni in sporazumni s tem odlokom, no, pomagali so si hitro, napovedši svečano gostijo v prostorih gospodarskega društva. S tem so hoteli podeliti svečanosti privatni značaj, dočim bi bila ista v gledališču javna. Pogoščenje je bilo tu obilo, duhovi razgreti in vznešeni. Gostija je trajala od 7. zvečer do 3. ure v jutro.

Siromašneje meščanstvo, sosebno delavci in poljedelci, motrili so kimaje z glavami vse te gostije in svečanosti. Mnogi so povpraševali: ali bodo pojedini prvaki nosili vse te znatne stroške, ali pa padejo isti na pleča vse občine ali pokrajine?! O tem nas pouči bodočnost.

Zasnovatelji in prirejevatelji teh svečanosti in gostij — torej poreška Signoria — označila

A, ta postavila mu je domačijo na glavo! Nič ji ni bilo po volji, vse sdelo se ji je protivno, vse je preobrnila, razbila, premenila — iz domačije gospe oficijalove postale so črepinje. . . Nesrečna tašča. . .

Ubogi soprog je bil ves obupan. . . Bože mili, kak se je oddahnil, ko je nekega večera povedala stara dama, da odide jutri brzovlakom. . . Kolika sreča! Gospod oficijal kar ni mogel tega trenutka dočakati. . . Odide. . . Odide!

Druzega dne popoludne spremljal jo je gosp. oficijal se soprogo na Fran-Josipov kolodvor. Kupil ji je takoj listek, da bi ji ne bilo treba dolgo čakati, skrbel je, da ima vse v redu, kratko — da ne zamudi vlaka. Njemu je seveda bilo le na tem. Kaj so ga sedaj-le brigale druge stvari — recimo n. pr. Petelinček, katerega že cel mesec videl ni?! Da se le nje otrese, drugo pojde potem vse polnim parom. . .

Drugo zvonjenje. . . Na vlak! Brzo — brzo — čas je že. . . Poljubili so se in tašča séla je k oknu. . . Krajček, stojé na deski, se je trenotek z njo zabaval. . . „Zabaval“. . .

V tem je baš vstopil v isti kupé mlad mož. Za Boga — Petelinček! Slava! Gospod oficijal ga že cel mesec ni videl. . . Pravi čas je sedaj. . . Mora mu plačati. . . Takoj. . . Torej brzo. . . Čas je denar. . .

je iste za privatno stvar, hoté tako izogniti se vsakemu morebitnemu nadlegovanju od strani državnih oblastij. Ali, ako je bila to privatna stvar, zakaj so pa: mestni župan, deželni odbor ter ravnateljstvo in uprava gospodarskega zavoda uprizorili vsprejem gostov z vsemi službenimi formalnostmi? Čemu toliko glasbe, gostij, vsklikov množice itd.? Ali more deželni gospodarski zavod služiti za take demonstracije? Ali sme isti eventualno nositi stroške ali kojesebode izdatke za pogoščenje tujih državljanov, ko mu vendar daje letno pripomoč naša država? Saj je še nedavno temu dobil od države 2000 glđ. v pripomoč za nabavo žrebcev.

V ostalem nas ne boli glava za to: gospóda bodo morali svoj čas položiti račun v deželnem zboru, pak mirna Bosna! Videli bodemo, kako boče c. k. vlada oporekala eventualnim odvišnjim izdatkom.

Na vseh teh svečanostih ni smel sodelovati nijeden c. kr. uradnik! Zakaj? Ker je to „podjetje“ bilo „privatno“! No, ako je bilo temu tako, vprašati moramo, kaj so imeli opraviti pri tem mestni župan, deželni odbor in deželni zavod.

Med tem so raznesli zli jeziki — čemur je teško verovati — da račun deželnega zavoda do sedaj niso bili v najuzornejem redu, da ni priloga za vse, da so njega dolžniki najpoznaneji strankarji italijanski, da je ravnatelj zavoda vsemogoč, da ga deželni odbor ne nadzoruje dovoljno itd. itd. Kdor ne veruje temu, naj izvede preiskavo, pa se pokaže, ali je resnica ali ne. Ko že govorimo o sijajnih svečanostih, prirejenih gostom iz Italije na čast, usojamo si opozoriti slavno „Signorio“ na to, da tekem tega leta pride v Istro gozdarsko društvo iz Ljubljane in pričakujemo od nepristranosti rečene gospóde, da vsaj tako prisrečno vsprejmo člene avstrijskega društva, kakor so vsprejeli in počastili gojence gospodarske šole iz — Italije.

Gospod oficijal skočil je v kupó.

„Aa — na zdar. . .“

„Na zdar — da. . .“

„Prosim Te — onih dvajset goldinarjev. . .“

„Tako — čakaj malo — skočim si še po kovčeg. . .“

Dobro. Petelinček skočil si je po kovčeg; gospod oficijal je čakal med tem. Niti minute ni čakal; zazvonilo je v tretje in brzovlak jel se je pomikati. . .

„Za Boga svetega!“, zakričal je oficijal, vidé, da se pelje. . . „Popoludne imam službo. . .“

„To je vse jedno — službo ali ne, — brzovlak ne postoji pred ko v Benešovu. Tam pa je treba čakati na vlak do sedmih zvečer.

„A, kako ste ljubeznjivi, dragi zet“, zašepetala je tašča ter mu stisnila roko, „da me hočete spremljati. . .“

Gospodu oficijalu stemnilo se je pred očmi. . . Se svojo taščo mora se voziti! Bože — ta nesreča.

Mrzel pot polil mu je čelo, ko je pogledal skozi okno in zapazil na kolodvoru Petelinčka — z lastno (oficijalovo) ženo.

Petelinček pozdravljal je z robcem:

„Na zdar! Srečno pot!“

Gosp. oficijal vgriznil se je v ustnice, ter rekel na glas samo jedno bogokletno besedo. Ničesar druzega. . .

II. Povodom prihoda bivšega vojnega ministra italijanskega, Mocenia, dne 4. junija, podali so meščani slavnega Poreča nov dokaz avstrijskega čutstvovanja svojega. G. Moceni došel je v Poreč s parobrodom, v družbi najradikalnejših Italijanov in njegovih gospa iz mesta tržaškega. Voditelji so mu bili namreč glasoviti D'Angeli, lastnik lista „Il Piccolo“, Mayer, žid Segrè in njim slični. Vsprejem je bil uprav veličasten. Koji avstrijski general izvestno ne bi doživel kaj takega ni v Poreču ni v kojem si bodi italijanskem mestecu Istre. Poprej bi ga vsprejeli kamenjem, kakor naše narodne zastopnike, kakor pa s tako demonstracijo.

Mestni župan je že na parobrodu nagovorom pozdravil italijanskega generala. Baron (pardon, markiz!) Pollesini-Kamalič pozdravil je goste kakor odposlanca božje, dočim so se pehali člani deželnega odbora, kdo prvi stisne desnico milim gostom. Mnogi se je drla z Evviva! Goste je pogostil markiz Pollesini. Na sijajni gostiji bilo je patrijotičkih govorov in zdravij. Govoril je tudi general Mocenni.

Ob odhodu gostov je bilo vse oduševljeno. Kričali so na obali iz polnih pljuč: **Viva Pitalia! Viva re Umberto! Viva Moceni!** In s parobroda so odgovarjali: **Viva Pitalia!** čemur se je odzivalo patrijotično meščanstvo na obali z Evviva!

To patrijotičko pohujšanje poreške „Signorie“ trajalo bi bilo Bog zna še kako dolgo, in bi se bilo prerodilo v kdo ve kaj, da niso „Signori“ opazili na molu c. kr. okrajnega glavarja in potem junaško — umolknil. Nerazumljivo nam je vendar, da ni bilo blizu orožnikov, koji znajo toli skrbno in oprezno čuvati hrvatsko-slovenske zastopnike. Ne verujemo, da bi si bili „Signori“ v njih navzočnosti upali, tako glasno in jasno kazati svoja — podaniška čutstva.

To vse so gola dejstva, koja ne trebajo tolmača.

Sedaj pa naj sodi, kdor je nepristranski, ali je mogoče ostati v takem mestu osebam, koje ne samo da ne mislijo in ne čutijo tako, kakor „Signoria“, ampak so celó popolnoma protivnih mislij in čutstev? Je-li mogoče hrvatskim in slovenskim poslancem, da bi le za trenotek bivali v takem mestu? Ali je to na čast in ugled monarhije, ako se v tako mesto sklicuje deželni zastop? Ali more in sme država še nadalje podpirati in povspeshevati interese slično mislečega meščanstva? Naj odgovori na to oni, kogar se to tiče!

Nadaljevanje vipavske železnice.

(Govor posl. dr. A. Ferjančiča v 507. seji zbornice poslancev dne 5. junija 1896.)

Kakor je storil moj predgovornik gledé železnice, o kateri je govoril, tako naj tudi jaz izrečem visoki c. kr. vladi zahvalo zlasti tudi v imenu mojih goriških tovarišev na vsprejeti progji Gorica-Ajdovščina in Ljubljana-Vrhnik v zakon o lokalnih železnicah.

S slednjo progjo se zveže z deželnim stolnim mestom trg, ki ima bogato industrijo, namreč Vrhnika, katero je pustila južna železnica ležati na strani in kateri je po tej progji omogočen promet po železnici.

V še v večji meri se je ugodilo nujni in že dolgo povdarjeni potrebi z vzprejetjem proge Gorica-Ajdovščina v zakon o lokalnih železnicah. Ta progja ima nalogo omogočiti železniški promet okrajem, bogatim na prirodninah, zlasti pa naj veže industrijalno cvetočo Ajdovščino z železnico.

Vrh tega se v vipavski dolini že sedaj čedalje bolj razvija jako znatno sadjarstvo, kateremu se pridružuje še starodavno vinarstvo. Prav za ti dve kulturi, zlasti za sadje, o katerem je znano, da je plemenito in da zgodaj zori, je potrebno, da se napravi ceneno in hitro prometno sredstvo.

S tem, da se je vlada določila samo za progjo od Gorice do Ajdovščine, je le na pol zadoščeno obstoječi potrebi. Vlada ustvari za sedaj samo železniško zagato. Ta železnica bo pač koristila prej imenovani končni postaji Ajdovščini in njeni industriji, koristila bode dolnji Vipavski dolini, ali gorenja Vipavska dolina, tisti del doline, kateri leži na Kranjskem, ne bo deležen dobrot te železnice, kolikor časa bo ta le železniška zagata in v kolikor se ne tiče prometa z Gorico.

Promet z Gorico pa je za prodajo kmetijskih pridelkov gorenje Vipavske doline brez pomena, zakaj gorenja Vipavska dolina ne more svojega vina in svojega sadja izpeljavati na jug, ker tam sami prideljujejo to blago.

Gorenja Vipavska dolina, sploh vsa dolina, tudi dolinja, po kateri bo tekla železnica, je vezana, da svoje pridelke prodaja na sever. Pridelke z namerovano železnico voziti v Gorico k južni železnici in je s to pošiljati na sever, o tem, z ozirom na dolgi ovinek, ni govora.

Obžalujem, da se vlada ni koj odločila za zgradbo vse proge Gorica-Postojna. Štejem si v dolžnost, opozarjati na nujnost nadaljevanja te proge in obžalujem, da se je nadaljevanje proge do Postojine, na katero vlada sama misli, odložilo na nedoločen čas.

Kar se tiče železnice od Ajdovščine do Postojine, katera bi tekla po kranjskih tleh, si dovoljujem pripomniti, da skoro ni računati na prispevke dežele Kranjske in interesentov.

V kako stisko je prišla dežela valed lanskega potresa, se spoznava še-le polagoma. Že lani je dežela oziroma so oškodovanci dobili precejšnjo državno podporo. Pokazalo se je pa — in prav danes razdeljena predloga gledé nove pomožne akcije Kranjski, potrjuje to —, da je treba deželi Kranjski pomoči z nizkoobrestovanim posojilom, da se vsaj deloma reši iz teškega svojega položaja. (Dalje prih.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 12. junija 1896.

Delegacije. V proračunskem odseku avstrijske delegacije vršila se je včeraj razprava o kreditu za zasedeni deželi. Kredit se je seveda vsprejel. V razpravi je podal minister Kallay važno izjavo, da je že izdelan načrt za osnutje avtonomnih okrožnih zbornic. Iz teh zbornic bodo izključeni politika in vera, dovoljeno pa bode peticionirati in razpravljati o odnošajih v deželi. — Mi se bojimo le, da bo tudi ta Kallayev načrt prirejen po receptu: Operi mi kožuh, a ne zmoči mi ga! Kakor ni možno prati kožuha, ne da bi ga zmočili pri tem, tako težko bode v Kallayevih zbornicah govoriti o „odnošajih“ v deželi, in da bi se pri tem na miljo daleč izogibali veri in politiki. Sosebno v Bosni, kjer se je prelilo že potoke krvi radi političke uprave in verskih odnošajev in kjer vsi odnošaji še danes nosijo na sebi znak onih bojev.

Tudi proti temu se je izrekel minister, da bi se že zdaj odkupila državna zemljišča. Dežela da ne bi mogla še prenašati tega. Desetina da je sicer res slab sistem, toda minister — ne ve za boljšega. To izjavo moramo obžalovati, v zlasti z ozirom na poznejšo izjavo ministrovo: da je v okupaciji življenski interes monarhije in da treba, da nam je tam doli stališče trdno. Vojaki v Bosni da ne varujejo samo Bosne ampak vso monarhijo. Bosna mora biti nedotakljiva za vsakogar.

Nočemo preiskovati, ali bi ne bilo že davno ne le trdno naše stališče v Bosni, ampak bi bilo morda definitivno urejeno naše razmerje do zasedenih pokrajin, da ni bila v 70. letih naša vnanja politika izključno pod tistim madjarskim uplivom, za kojega menda ni nepristopen tudi minister Kallay in ako bi se bili lepo sporazumeli z ono veliko državo, kojoj poleg naše države v prvi vrsti vlečejo nje interesi na Balkan; pač pa bi opozorili gospoda ministra na to, da je bilo uprav krivično razmerje med kmetom in veleposestnikom, torej fevdalno gospodstvo, v prvi vrsti povod ustankom proti turški vladi in konečnemu zasedenju teh dežel po Avstriji. Agrarno vprašanje je prevažno doli in mi menimo, da je na to stran skoro angežavana naša čast in da smo moralno obvezani, rešiti to, kar ni mogla rešiti Turčija. Desetina je slab sistem — in zato se mora odpraviti. — V odseku ogerske delegacije je minister Goluhovski podal analogná pojasnila o naših odnošajih do drugih držav, kakor v odseku avstrijske delegacije.

Milenij. Akademski mladina hrvatska v Gradcu je objavila nastopni protest: „Kakor protestuje vsa Hrvatska proti proslavi, ki so jo uprizorili Madjari v tem letu v Budimpešti, tako protestujemo tudi mi hrvatski akademiki v Gradcu.

Protestujemo, ker je zgodovinska neresnica, da je 1000-letno kraljestvo hungarsko imelo pomen,

kakoršnega mu dajejo danes Madjari se svojo proslavo, namreč njihovega gospodstva nad ostalimi narodi Hungarije; da je v resnici danes tako, to ni plod naravnega zgodovinskega razvoja, prosvete, bratstva, svobode; nego brezobzirne sile, koje upotrebljajo Madjari od kakih 100 let sem proti svojim sodržavljanom, ki so za obstanek Hungarije morda zaslužnejši nego oni.

Radi takega madjarskega ponašanja tudi mi, kakor vsakdo, ki ljubi svojo, a spoštuje tuje svobodo, pozdravljamo vsaki odpor nemadjarskih narodnostij Hungarije proti sili, ki jih tlačí; kakor Hrvati pa in pripadniki kraljestva hrvatskega, po pravu ravnopravnega Hungariji v vsem, po dobi pa starejšega, protestujemo najodločneje proti vsakemu činu, ki se je zasnoval ali se še zasnuje v ime sodelovanja hrvatskega naroda na tej nepravilni, a Hrvate in prava kraljestva hrvatskega ponižujoči slavi.

V Gradcu, 6. junija 1896.

Ostali slovanski akademiki — Bolgari, Čehi, Hrvati, Poljaki, Romuni, Malorusi, Slovenci in Srbi — pa so dali v javnost nastopni protest:

Ker smatramo milenijske slavnosti ogerske roganjem 19. stoletju in žaljenjem, vrženim v lice učeni Evropi;

ker milenijske slavnosti ogerske niso plod visoke kulture in moralne zrelosti, nego nadvlade surovega nasilja, ki so je Madjari vršili tekom 1000 let nad ostalimi narodi Ogerske;

ker vsa izobrazena Evropa, vsled nepoznavanja pravega položaja, ne protestuje proti milenijskim slavnostim ogerskim, protestujemo mi zastopniki mlade inteligencije na vseničilišču v Gradcu.

Tako vidimo, kako se na vseh straneh množé znaki odpora proti madjarskemu nadvladju. Ali gledé svoje važnosti nadkriljuje vse te izjave dejstvo, da je Njegovo Veličanstvo, naš modri cesar in kralj dne 8. t. m. v svojem prestolnem govoru — dobrotno in milo sicer, kakor je že tako navada pri tem vladarju — vendar pa dovolj jasno zavrnil v njega meje prekipeli madjarski šovinizem. Vse časopisje, v kolikor isto ni v službi velikega kapitala židovskega, soglašá v tem, da je naš modri cesar zaresno posvaril madjarske srditeže. Dá, kdor ume pazno čitati besede cesarjeve, čuje, kako iz istih zveni nekaka korektura značaja slavnosti, kakor jim ga dajejo Madjari. Madjari trde, da so oni jedini „politiški narod“ na Ogerskem, cesar pa je opetovano in naglašeno govoril o „ogerskem“, ne pa madjarskem političkem narodu. Cesar prišteva torej k političkemu narodu ogerskemu vse tam biva loče narodnosti; cesar je naglasil s tem, da imajo vse narodnosti jednake zasluge na vzdrževanju ogerske države. Da pa bodo Njegove besede še bolj jasne, naglasil je cesar, da razvoj različnih narodnostij nikakor ni na poti jednotnosti države in političkega naroda ogerskega! Cesar razlikuje torej med celokupno državo in madjarstvom. Besede cesarjeve so torej stroga zavrnitev trditve: Madjari so država — in jasna naglasitev so, da Madjari le v družbi z drugimi narodnostmi sestavljajo ogersko državo. Ako se torej država oslanja na ogerski politički narod — to je na ukupnost vseh narodnostij — potem morajo biti vse te narodnosti v jednaki meri deležne političkih in narodnih pravic, političke in narodne svobode! De facto sicer ni tako, ali temu je krivo le nasilje, da ni tako. Če torej k političkemu narodu ogerskemu — in le ta jedini je podlaga ogerski državi — pripadajo vse narodnosti, potem smemo reči mirno vestjo, da je to najdrznejši falzifikat, ako se govori o madjarskem mileniju! Lapidarnimi črkami treba torej zapisati, kar jasno zveni iz cesarjevih besed: da najvišji činitelj v državi ne pozna madjarske jednotne države, ampak le jednotnost političkega naroda ogerskega, to je ukupnost vseh narodnostij.

Hvaležni moramo biti našemu modremu vladarju, da je v svečani obliki in v svečanem trenutku izpodmaknil tla nezmernim pretenzijam Madjarov, ki so si le pomočjo brezobzirnosti in drzovitosti prisvojili vladarstvo nad drugimi narodnostmi. Narodnosti na Ogerskem imajo sedaj prevažno listino v rokah, na kojoj morejo zanesljivo opreti svojo borbo za narodna in politička prava: prestolni govor Njegovega Veličanstva!

Car ruski na Dunaju. Glasom najnovejših poročil dospe car ruski na Dunaj prve dni meseca septembra.

Knez Nikola črnogorski na potovanju. Dne 27. t. m. odpotuje knez Nikola s Cetinja na Dunaj in od tam brez odloga v Beligrad. Iz Belegagrada pojde v Sredec, od koder se povrne na dom preko Budimpešte in Reke. Temu potovanju najstarejšega zaupnega moža Rusije na Balkanu treba pripisovati veliko političko važnost, ker utegne uglediti pot velikim premembam, kojim predigro smo že videli o pobratimstvu med Srbi in Bolgari in v dotičnih brzojavkah kneza Ferdinanda in Nikole na sestanek v Sredecu. Avstrija ima obilo razloga, da pazno motri to gibanje na Balkanu.

Za osvobojenje italijanskih ujetnikov. Glasom najnovejših, kolikor toliko zanesljivih vestij, potujejo štirje odposlaniki k Meneliku, da bi se z njim pogajali, ali ga pregovorili, da izpusti svoje italijanske ujetnike. Ti odposlaniki so: msgr. Macario, odposlanec papeža Leva XIII.; grof Wersowitz Rey, kojega so odposlale rimske gospe; major Nerazzini, službeni zastopnik italijanske vlade in slednjic znani švicarski inženir Ilg, zastopnik Menelikov v Evropi. Ilga je bila naprosila italijanska vlada, da se potegne za ujete Italijane, in on je to baje obljubil.

Razprava proti Baratieriju. Agencija „Stefani“ prinesla je dne 11. t. m. iz Asmare tole lakonično izjavo: „Vojno sodišče, ki ima soditi Baratierija, danes ni imelo seje“. (Glej najn. vesti.)

Različne vesti.

Umrl je minolo sredo v Zagorju ob Savi g. Matija Medved, bivši mnogoletni župan, starosta „Zagorskega Sokola“, predsednik bralnega društva. Medved je bil pravi rodeljub, ki se ni plašil žrtve za narodno stvar. Bili smo zadnja leta na mnogih narodnih slavnostih, a koga nismo pogrešali nikjer? Medveda! Med vsemi nami, ki smo poznali tega uzornega moža, mu je zagotovljen častni spomin.

Truplo pokojnega kanonika Kluna so že prepeljali v Ljubljano. S kolodvora so prepeljali truplo v cerkev k sv. Krištofu. Med drugimi so položili vence na krsto: deželni odbor kranjski, avstrijska delegacija in predsednik posl. zbornice baron Chlumetzky.

Sočutje ob smrti Klunovi je splošno, zlasti pa pišejo hrvatski in češki listi uprav prisrčno o pokojniku.

Odiikovanje. Nj. Vel. cesar podelil je kuharju II. razreda Franu Aliču in peku Stefanu Rebu li srebrni križec za zasluge. Oba službujeta pri avstrijskem Lloydu.

Občni zbor političnega društva „Eдинosti“ bi se bil imel, glasom odborovega sklepa, vršiti že jutri. Ker pa je splošna želja, da bi se zborovanja udeležili tudi poslanci, odložilo se je do zaključnega zasedanja zbornice poslancev. Toliko na znanje gg. členom.

Občni zbor „Tržaškega Sokola“ se bode vršil nocoj ob 9 uri v društveni telovadnici. V imenu odbora tega društva pozivljamo še enkrat brate člene, naj se gotovo udeleže zborovanja. Čim hujši so napadi na to prekoristno društvo, tem tesneje se ga morajo oklepiti vsi člani in vsi oni rodoljubi, kojih je skrb, da se naša mladina ne odtuji svojemu narodu po slabih družbah.

Doneski za moško podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu. Pretečeni teden so darovali: Flenčkajnerji 2 kroni 20 stot., temu znesku je dodal Serbitius 40 st., g. Drumev je nabral 4 krone, od katerih so darovali: g. Sobolewski Ivan 2 kroni, A. Musič in Drumev po 1 krono; gosp. Josip Čehovin je nabral v krčmi g. Babiča pri sv. Jakobu 2 kroni 16 stot., temu znesku je dodal g. Serežin 2 kroni. — Med brati Čehi in tržaškimi Slovenci v Malem Repniču se je nabralo 4 krone 74 stot. Flenčkajnerji v proslavo krsta p. Venceslava 6 kron 8 stot. Vesela družba pri Mičelu na Opčinah 3 krone 40 stot. Flenčkajnerji na potovanju 2 kroni. V Štorjah na Krasu se je nabralo med svati o priliki poroke Kosove Anice z gosp. Macarol Franom 3 krone in 10 stot.

Prvi koraki! Iz Rojana nam pišejo: Od strani, koji zaupamo brezpogojno, izvedeli smo, da name-ruje novoimenovani g. župnik Jurizza uvesti

še nastopno novost: krščanski nauk po blagoslovu hoče deliti otrokom v italijanskem jeziku. Le, ako bi se ne sponesel ta „poskus“, hoče se povrniti k slovenskemu jeziku. Torej „poskus“ — eksperiment. Prečastita duhovščina vse škofije naj sodi sama, ali so umestni taki „poskusi“ in na takem kraju.

Gosp. župnik da se sklicuje na statistiko zadnjega ljudskega štetja. O ta statistika, to ljudsko štetje kakor se je vršilo zadnjič, ko so kar iz tal rasli, pardon: na papirju, Slovenci z italijanskim občevalnim jezikom! Saj smo bili dokazali neštevilom vzgledov, kako se je zlorabljala tista nesrečna rubrika o občevalnem jeziku. In gospodu župniku je taka statistika dovoljna podlaga za uvajanje takih in toli globoko posezajočih novotarij! Gospod župnik! Vzlic vsem statistikam je župnija rojanska vendar po treh četrtinah slovenska, v ostali četrtini je pa lepo število Nemcev, službujočih na južni železnici. Gledé onih slovenskih prebivalcev na Greti, ki trobijo v laški rog, je pa gotovo le to, da so političko pokvarjeni in zavedeni, — kraj vsega tega pa vendar-le — Slovenci. Le politika in narodna demoralizacija ter nezavednost je tu, a mi menimo, da se katoliški cerkvi v dosezanje svojih namenov ni treba vezati s političko demoralizacijo in nevednostjo!

Poroča se nam še o nekem drugem koraku, ki ga nameruje baje storiti gosp. župnik na dan svoje instalacije. I to smo izvedeli od povsem zanesljive strani; vendar pa se nam zdi tak korak skoro neverojeten in zato molčimo raje o njem za danes.

Slovenski napisi in agitacija mestnih organov. Na „Belvederju“ ima g. Fran Tavčar svojo „ljudsko kuhinjo“. Ker je sam Slovenec in so mu tudi gostje večinoma Slovenci, priredil je nadpis najprej v slovenskem, potem v italijanskem in nemškem jeziku. To je menda povsem pravilno in nikdo nima pravice prigovarjati temu. Prigodilo se je pa, da sta prišla v lokal dva komisarja, kojima bi bila dolžnost nadzorovati jestvine; mesto tega pa raje tirata agitacijo proti slovenskim napisom. Ob tej priliki rekel je eden komisarjev g. Tavčarju: To ni prav, da ste tako napravili tablo, morate popraviti isto tako, da bode na prvem mestu laško, na drugem nemško in še-le na zadnje slovensko!

Je-li pravilno tako postopanje gospóde komisarjev? Ne, po mojem menenju ni pravilno, ker je naperjeno proti naši narodnosti. Najmanje pa bi se smeli baviti s tako agitacijo ljudje, ki so postavljeni in koje plačujemo tudi mi le za to, da skrbe za naše zdravje. Uverjeni pa smo, da se g. Tavčar ne ustraši gospóde komisarjev in če bi še tako ostro pritiskali nanj. Saj ve dobro, da ni sluga, ker — plačuje tudi on!

Še jeden slučaj. V neki prodajalnici je naznačeno samo v slovenskem jeziku, kaj da je v pojeidnih posodah. Tudi to je povsem naravno, ker prodajalnica zahaja 99% Slovencev. Toda tudi tu se je protivil jeden komisarjev ter zahteval nekako, da se poleg slovenskega napisa mora pridejati tudi italijanski. Ali tu jo je skupil gosp. komisar. Vodja prodajalnice mu ni ostal dolžan kaj umestnega odgovora: „če že hoče gosp. komisar na vsak način dvojezičnih napisov, naj pa kar hitro zavkaže po vsem mestu, da se z raven laških postavijo tudi slovenski napisi; potem tudi v tej prodajalnici takoj pridejo laški napisi poleg slovenskih.“

In gospod komisar je napravil — kisel obraz. Vse, vse, lahko pretrpe laška gospóda, samo o tistem pregovoru nočejo ničesar čuti, ki pravi: **Kar je tebi ljubo, je tudi meni prav!**

Pevsko društvo „Zarja“ v Rojanu vabi na veselico, katera bode jutri v nedeljo, dne 14. t. m. na dvorišču gostilne gosp. Ivana Boleta. Začetek ob 6. uri zvečer. Vstopnina 30 nč., sedeži po 10 nč. Preplačila se bodo hvaležno vsprejemala. Vspored: 1. Vilhar: „Slovenec i Hrvat“ možki zbor. 2. Deklamacija, deklamuje gca. A. Petrič. 3. H. Sattner „Opomin k petju“ mešani zbor. 4. H. Volarič „Venec narodnih pesmi“ zbor. 5. H. Sattner. „Nazaj v planinski raj“ mešani zbor. 6. Fr. Rebec. „Na mostu.“ 7. Svobodna zabava. Med posameznimi točkami svirala bode domača godba iz Škednja. Na obilno udeležbo uljudno vabi

društveni odbor.

Nekoliko zrnja iz spisov Nikole Tommasea
Mi smo že naglašali te dni — povodom odkritja spomenika Nikoli Tommaseu v Šibeniku —, da je ta slavni učenjak in pisatelj sicer mnogo pisal na italijanskem jeziku, da pa mu je bilo srce vsikdar hrvatsko. Ker pa Italijani po sili reklamujejo Tommasea za-se, hočemo navesti tu nekoliko zrnja iz hrvatskih spisov tega pisatelja. Ti izreki nam govoré v lapidarnem slogu, da se je Tommaseo neprestano čutil Dalmatinca in Hrvata. Da čujemo!

Da Bog narodnost našo čuva! — O Hrvati... svet vas ne pozna; in malo jih je, ki bi znali, da se vi... borite na svoji zemlji za jezik, za narodnost in dostojanstvo duše svoje... Jaz vas zahvaljujem pred vsem človeštvom za ono, kar ste storili za svete svrhe človečanstva. — Dalmacija draga, tebi ni bilo nikdar lastno življenje... Rad bi umrl, ako bi se smel nadejati, da bodeš prstan v zlati verigi, ki jo morajo svobodno zvezati vse hčeri slovanske matere naše. — Vilo slovansko čujem, ki govori znamenitim glasom duši moji... Iz daljnjih dežel, iz vnanjih književnosti, iz različnih jezikov nabiram glasove in skladbe, da bi jih mogel nadahnuti milim bratom... — Hotel bi, da se mi pokaže do dna, ilirski narode, duh tvoj; hotel bi razumeti vsako besedo tvojega znamenitega glasu in govoriti s teboj, kakor človek govori z milo ljubo svojo. — Treba, da se klobuk pokloni kapi; v tej je sosebnost narodnost in dostojnost... Spoštujmo ljudstvo z vsem svojim srcem. Od njega učimo se svojega ljudskega jezika, a ne kvarimo ga modrim svojim barbarstvom. — Vi... ki idete v tuje zemlje iskat si znanja, vzbujajte upanje in veselje, a ne žalost in strah otačbine tužne. Spominjajte se vsikdar nje in hranite jezik njezin; učite se tudi drugih jezikov, ali glejte, da vam tuji ne iztira materinega iz srca... Italijanski duh bode občutili bolje, kadar boste pravi Slovani... Bolji ste nego mnogi onih, ki gledajo na vas, kakor na izvržek narodov... Drugih narodov običaje glejte in spoštujte, a ne smete jim slediti slepo... Bratje jim bodite, a ne sužnji. — Kedaj, Bože, preneha to slepo in napačno sledenje za tujimi običaji? Iliri bodimo, bratje, najprvo; to nam bodi kakor telo naše, a druge stvari naj nam prihajajo od zunaj kakor hrana, prirejena in skušana, od koje se meša s krvjo, kar je najboljšega, a ono, kar je odveč, nas ne more motiti. — Lev je že davno zgubil bogato grivo, zobe in tace; ali nekaj strahovitih krempljev, ki mu jih je ostalo, bili so slovanska sila. Po tolikih stoletjih, pogaženi, nismo še zgubili plemenite ponositosti duše; pokopani po toliko stoletjih v neznanje, še nam je bistra pamet, svoboden razgovor in ostramisel... Proti tebi, narod moj, mnogi drugi niso družega, nego zblazneli. Ne sramuj se svoje krvi; pazi samo, da ti ostane čista...!

Iz teh izrekov je razvidno, kakov Italijan je bil Tommaseo; razvidno pa je tudi, kako falzifikujejo dejstva oni, ki ga reklamujejo za Italijana.

„Lepa naša domovina“. Dne 10. t. m. je minolo sto let od kar se je porodil skladatelj divne hrvatske himne „Lepa naša domovina“, pesnik Mihanović. No, mirnim srcem rečemo lahko, da je ta krasna pesem tudi naša slovenska last, kajti ni je borne kočice v vsej Sloveniji, kjer bi se ne prepevala. Iv priljubljenosti te pesmi med Slovenci je simbolizovano pobratimstvo med obema narodoma. Stoletnico Mihanovičevega rojstva praznovali so po vsem Hrvatskem. Slavnosti sicer niso bile šumne, zato pa tem prisrčneje. V Zagrebu je društvo „Kolo“ priredilo koncert v „Hrvatskem domu“ in je ob tej priliki Šandor Gjalski čital velezanimivo razpravo o življenju in delovanju pesnika Mihanoviča.

Nenadna smrt v vinogradu. Minoli četrtek zjutraj šel je 51letni kmet Anton Piščanc, stanujoči pri Piščancih pod Opčinam hšt. 221 na delo na svoje polje, ležeče na openskem holmcu. Mož je rahljaj zemljo okolu svojih trt, ko ga je zadela káp na srcu. Našli so ga mrtvega, ko ga je bila prišla iskat hčerka. Na lice mesta došla komisija prepustila je truplo pokojnikovo rodbini.

Lep dečak! V poslednjem izdanju sporočili smo med sodnijskimi vestmi o obsodbi 17letnega Frana Spetza. V tem poročilu označili smo ga „lepim dečakom“. K temu bili smo opravičeni z

